

Nadaljevalni poduk in ljudska šola.

(Govor poslanca Robiča v državnem zboru dne 24. aprila 1894.)

(Dalje.)

Sedaj prihajam do prave ljudske šole. Opetovano sem odkrito priznal napredek, katerega je naredilo ljudsko šolstvo poslednja desetletja, ali ravno tako odkrito sem tudi odkrival napake, ki so se storile pri sklepanju novega ljudskošolskega zakona. Danes se pa ne mislim spuščati v načelna vprašanja, temveč hočem samo obratiti pozornost gospoda učnega ministra na občutljivo pomanjkanje učiteljev na Štajarskem, posebno na Spod. Štajarskem. V tej deželi so se zopet uporabljali in se še porabljajo učitelji in učiteljice, ki so se že zaradi telesnih in duševnih napak prestavili v pokoj. Mnogo učnih mest, in to sistemizovanih, pa ostaja praznih.

Mnogo šolskih občin, katere so za zgradbo šol doprinesle velike žrtve, ne dobé potrebnih učiteljev. Da-si je država ogromno žrtvovala za ljudske šole na Štajarskem, vendar se pritožujejo, in sicer po pravici, učitelji o njihovem slabem stanju. K temu pa pride na Štajarskem še tako imenovani krajevni sistem, posledica katerega je vedno premikanje in poganjanje za izboljšanje stanja. Ker se to zboljšanje dá doseči jedino s tem, da se dobi mesto v drugem kraju, katero je v višjem plačilnem razredu, se selijo učitelji vedno in ni nobene stalnosti. Jasno je, da take razmere ne morejo pospeševati ljudskega šolstva. Potrebno je vsekako vrejenje plač. Potrebno pa, tudi, da dovoli vlada večje število državnih ustanov in v večjih zneskih, da se pospešuje obiskovanje učiteljskih.

Gospoda moja! Zadnji čas govori se ob osnovi tretjega učiteljskega na Štajarskem. Jaz sem s tem popolnoma zadovoljen, ali vendar bi opozoril na to, da se naj osnuje učiteljske v kakem kraju, kjer je upanje, da bode primerno obiskovano, in tega upanja na Gorenjem Štajarskem gotovo ni. V tem oziru že imamo skušnje. Ker sem že pri učiteljskih, omenil bi tudi, da učiteljske v Mariboru nima svojega poslopja, in nadejam se, da se kmalu ta nedostatek odpravi z zgradbo lastnega poslopja.

Nadalje bi opozoril Njega ekscelenco gospoda učnega ministra na šolski in učni red z dne 20. avgusta 1870. Ta je še vedno začasen. Jaz mislim, da po 23-letni praksi bi se pa že mogel izdati definitivni. Jaz sploh mislim, da bode treba pregledati in predelati šolski in učni red. Ta je v raznih ozirih s poznejšimi odredbami dobil luknje, da, nekatere določbe so vsled državnega šolskega zakona iz leta 1883 sploh brez pomena ostale. Zatorej je popolnoma na korist ljudskega šolstva, če se izda definitivni šolski in učni red; pri tej priložnosti bi se lahko določilo število učnih ur za učitelje na ljudskih šolah. Meščanska šola spada vsekako v vrsto ljudskih šol, ali je vendar pretrdo, ako se od meščanskega učitelja zahteva ravno toliko učnih ur, kakor od ljudskošolskega. Prehudo je, če je štajarski deželni šolski svet raztegnil to število ur na 30 na teden. Razmere pri meščanski šoli so vendar drugačne. Že popravljanje nalog, oskrbovanje učnih zbirk, strokovni poduk sploh zahteva nateznejšega dela; zaradi tega bi bilo prav, da bi se število tako uredilo, da bi se držali srede med ljudsko in srednjo šolo, kakor je stvar že urejena na Dunaju. Jedenkrat sem že opozoril, da so dekleta preobložena na meščanskih šolah, potrebno bode omejiti tedensko število ur za dekleta na meščanskih šolah. Na dekliskih meščanskih šolah je na teden po 30, da celó 32 ur; tukaj se pač preveč zahteva od nežnega dekliskega telesa, če se zahteva, da je recimo po šest ur na dan v isti sobi. Saj vidimo, da morajo napenati, ako hočejo biti mirni

več ur v jednom in istem prostoru dan na dan. Dekleta, zlasti mladina, se hočejo bolj gibati, nego odrasli. Pa so tudi posledice jako žalostne. Že večkrat sem naglašal, da dekleta ostajajo navadno slaba, kakor je o svojem času silno dokazal profesor Billroth, v mnogih slučajih se redno ne razvije hrbtenice. Prosim torej pomoči v tem oziru od učne uprave.

Jako zadovoljil me je izrek Njega ekscelence gospoda učnega ministra, katerega je izustil v učnem odseku, da se morajo otroci v ljudski šoli učiti v materinščini. Nadejamo se, da Njega ekscelenca to načelo dejansko uveljavi. Na Koroškem in južnem delu Štajarske se sedaj ne velja in se mora v tem oziru kaj premeniti. Vsak človek ima prirojeno pravico do materinščine in država ima dolžnost, za to skrbeti, da se to dobro utemeljeno pravo otroku varuje, da se torej v ljudski šoli podučuje v materinščini. Gospoda moja, nikdar ne popustimo naše zahteve, da bodi v ljudski šoli materinščina učni jezik, vzlic vsem ustavljajočim se težavam bomo vedno zahtevali z vso doslednostjo in odločnostjo, kar nam gre po zdravih vzgojevalnih načelih in pa po postavi. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

„Glas ljudstva, glas božji“

V nekem mestu na Ogerskem, kjer na vso silo delajo liberalni ministri in brezvestni poslanci, da se naj uvede civilni zakon, bil je nedavno misijon. Na praznik Gospodovega vnebohoda ali na Križovo obravnavali so goreči misijonar pri stanovskem poduku o dolžnostih zakoncev. Ker se je udeležilo ljudstva sila veliko, zato je morala biti pridiga pred cerkvijo na cerkvenem prostoru. Kakor daleč ti oko sega, nisi videl druga, kakor glavo pri glavi. Mirno in tiho so poslušali vsako misijonarjevo besedo vsprejeli. Misijonar se govorili madjarski in med drugim so rekli:

»Zakon je zakrament, in sicer ga imenuje sv. Pavel velik zakrament. In to po vsej pravici; kajti krščanski zakonci se udeležujejo dela nebeskega Očeta, stvarnika nebes in zemlje, z ustanovitvijo družine; udeležujejo se dela Boga Sina, božjega učenika vseh ljudi, s krščansko odgojo, katero dajejo otrokom; udeležujejo se dela Boga sv. Duha, ker se med seboj posvečujejo in k zveličanju vodijo. Civilni zakon pa vse to taji; on ni zakrament; zato ga ne potrebujemo in ga tudi ne čemo!«

In kakor iz enih ust, ne da bi misijonar to hotel ali nameravali, čisto iz lastnega nagiba je glasno zaklicala množica več tisoč ljudi: »Nem is kell! Nem is kell! Mi ga nečemo, mi ga nečemo!« In zdaj je množica utihnila, bilo je zopet vse mirno. Če kje velja pregovor: »glas ljudstva, glas božji (vox populi, vox Dei)«, veljal je gotovo tukaj. Ali torej ni to predrzna laž, ako ogerski liberalci in židovski hlapci med svet kričijo, da madjarski narod hoče civilni zakon?!

Dušno veselje pri Sv. Antonu v Slov. gor.

Duša krščanska, o zdaj se potrudi
Zvoljenega časa nikdar ne zamudi

Milost božja nam je od 26. maja do 3. junija izrečeno veselje naklonila. Štirje č. gg. lazaristi od S. Jožefa nad Celjem: vodja Franc Jauvševac, Franc Kita, Vinko Krivéc in Anton Kovalik so nam opravljali duhovne vaje. Enake pobožnosti pri Sv. Antonu že ni bilo celih 12. let. V soboto, dne 26. maja, začno gg. misijonarji z otroki. V nedeljo po rani sv. maši je bilo mi